การประเมินการเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Assessment on the Disclosure of the Audit Committee's Operation of the Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand

รัตนา วงศ์รัศมีเดือน[1] และ ดลกณิศ เต็งอำนวย[2]
[1, 2] คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Rattana Wongrusmeeduan[1] and Dhollakhanis Thengaummnuay[2]
[1, 2] Faculty of Management Science, Suan Dusit University
(Received: September 26, 2018; Revised: October 24, 2018; Accepted: November 8, 2018)

บทคัดย่อ

การประเมินการเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee: AC) สำหรับบริษัทจดทะเบียนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ทั้งในภาพรวมและตามประเภทอุตสาหกรรม องค์ประกอบของ AC และการเข้าร่วมประชุม รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบริษัท องค์ประกอบของ AC และการเข้าร่วมประชุม กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานของ AC โดยได้เก็บข้อมูลจากรายงาน AC ในรายงานประจำปี พ.ศ. 2560 ของบริษัทจดทะเบียนฯ ทั้งสิ้นจำนวน 476 บริษัท การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัย พบว่า การเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานคณะกรรมการตรวจสอบภาพรวมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 74.51 บริษัทจดทะเบียนฯ เปิดเผยในระดับน้อยที่สุดในรายละเอียด 3 เรื่อง จากที่คู่มือคณะกรรมการตรวจสอบแนะนำ โดยเฉพาะเรื่องความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต กลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันจะมีการเปิดเผยการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยกลุ่มการเงินจะเปิดเผยอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนอีก 6 กลุ่มอยู่ในระดับมาก ผลงานวิจัย พบว่า ขนาดของบริษัท (สินทรัพย์รวม) และความถี่การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานคณะกรรมการตรวจสอบในภาพรวมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05
คำสำคัญ: 1) คณะกรรมการตรวจสอบ 2) การเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ 3) การกำกับดูแลกิจการที่ดี 4) องค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ

Abstract

This research aimed to explore the disclosures of the operations of audit committee (AC) for listed companies, the audit committee composition , the meeting of committees and the relationship between size of companies, components of AC, meeting of AC and the disclosure of the operations of AC. The data were collected from AC report presented in annual reports of 476 listed companies in 2017, and were analyzed by using basic statistical methods such as frequency distribution, mean, percentage, standard deviation including multiple regression. The results indicated that overall, the disclosure level of the operations of audit committee was high (at 74.51 percent). The listed companies also showed in 3 matters which had lowest level of disclosure according to the suggestion of audit committee manual, especially their opinion on adequate anti-corruption. However, the disclosure levels were different among industries at a significance level of 0.05 Finance industry had the highest score while, property & construction industry were in the moderate level. Other 6 industries were disclosed in high level. The research found that size of companies (total assets) and also frequencies of AC meetings had the positive relationships to the overall disclosures on audit committee's operations at significant 0.05 level.
Keywords: 1) Audit Committee 2) Disclosure of the Audit Committee's Operation 3) Corporate Governance 4) Components of Audit Committee

[1] Email: rattana_won@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
(Statement of the Problems)

แนวคิดการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance: CG) มีการกล่าวถึงมากหลังเกิดวิกฤต เศรษฐกิจเอเชียตะวันออก (วิกฤตต้มยำกุ้ง) ในปี พ.ศ. 2540 ตามผลการวิจัยหลายชิ้นโดยเฉพาะของ Asian Development Bank (2002, pp. 18-22) ได้สะท้อนว่า วิกฤตการณ์ดังกล่าวมีสาเหตุหลักมาจากการกำกับดูแลกิจการที่อ่อนแอ โดยเฉพาะในตลาดทุนที่กรอบข้อบังคับและกฎหมายอ่อนแอในเรื่องการปกป้องผลประโยชน์ของผู้ลงทุน ขาดสารสนเทศที่ถูกต้องและเพียงพอ ข้อมูลเชื่อถือไม่ได้และไม่มีความโปร่งใสที่เพียงพอ ที่สำคัญผู้บริหารไม่มีจริยธรรม จากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะเหล่านี้เกิดขึ้นในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจมากที่สุด ซึ่งมีประเทศไทยรวมอยู่ด้วย (Tengaumnuay, 2012, p. 22) นอกจากนี้ จากปัญหาของการตกแต่งบัญชีซึ่งส่งผลต่อกระบวนการรายงานทางการเงินเป็นอย่างมาก โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตกแต่งบัญชีซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ ปัจจัยระดับองค์กร ปัจจัยระดับสถาบัน และปัจจัยทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ในการลดปัญหาการตกแต่งบัญชีดังกล่าว หน่วยงานกำกับดูแลนอกจากการบังคับใช้หลักบรรษัทภิบาลเมื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งเพื่อสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงินแล้ว จำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังด้วย (Phetruen, 2018, pp. 30-31)

ด้วยเหตุดังกล่าว ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ซึ่งเป็นสองหน่วยงานหลักในการกำหนดและปรับปรุงแนวทางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ตลาดทุน ซึ่งมีบริษัทจดทะเบียนฯ นำไปปฏิบัติทั้งที่ออกมาเป็นข้อบังคับ (Regulate) และเป็นการสมัครใจ (Voluntary) ในรูปแบบของข้อพึงปฏิบัติที่ดี (Best Practice) คู่มือและข้อแนะนำต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนฯ มีกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อประโยชน์ในการสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน ภายใต้การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว คณะกรรมการบริษัทซึ่งเป็นผู้ถือปฏิบัติตามสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee: AC) ซึ่งเป็นคณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัท เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่ช่วยให้กิจการมีระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีการปฏิบัติเป็นไปตามมาตรฐานและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการรายงานทางการเงินที่มีความน่าเชื่อถือ มีคุณภาพที่ดี โดยมุ่งหวังถึงการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินการและการเพิ่มมูลค่าให้องค์กร (The Stock Exchange of Thailand, 2010, pp. 3-4) ดังที่ “แนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ” The Stock Exchange of Thailand (1999, p. 308) ได้ระบุถึงการจัดตั้ง AC จะถูกคาดหวังว่าจะมีประโยชน์หลายประการ เช่น การสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินเพิ่มมากขึ้น ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัทที่เพิ่มมากขึ้น การลดภาระของคณะกรรมการบริษัท ทำให้มีเวลาในการบริหารงานด้านอื่นมากขึ้น โดยมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการรายงานทางการเงิน การควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายในให้ AC

ทั้งนี้ AC มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะ โดยคุณสมบัติทั่วไป คือ การเป็นกรรมการอิสระ เช่น ไม่เป็นหรือเคยเป็นกรรมการที่มีส่วนร่วมบริหารงาน หรือไม่มีความสัมพันธ์ทางสายโลหิต หรือโดยการจดทะเบียนตามกฎหมาย ไม่มีหรือเคยมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับบริษัท บริษัทใหญ่ บริษัทย่อย บริษัทร่วม ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมบริษัท ในลักษณะที่อาจเป็นการขัดขวางการใช้วิจารณญาณอย่างอิสระของตน และ AC มีคุณสมบัติเฉพาะ เช่น ความรู้ประสบการณ์เพียงพอที่จะสามารถทำหน้าที่ในฐานะกรรมการตรวจสอบตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย กรรมการตรวจสอบควรได้รับการอบรมและเสริมสร้างความรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอในเรื่องเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบ เป็นต้น สำหรับองค์ประกอบของ AC คือ AC ต้องประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย 3 ราย โดยทุกรายต้องเป็นกรรมการอิสระ

อย่างไรก็ดี จากการตรวจสอบเอกสาร พบว่า การปฏิบัติงานของ AC ยังคงมีปัญหาในหลายเรื่อง (Tengaumnuay, 2005; Tengaumnuay and Stapleton, 2008, pp. 131-161) ขณะเดียวกันในประเทศไทยแทบจะไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ โดยพบเพียง

งานวิจัยที่สำรวจเกี่ยวกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของAC ที่ Tengaumnuay (2012, p. 19) ซึ่งศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวเป็นการสำรวจเพียง SET100 และ MAI โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เท่านั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC สำหรับบริษัทจดทะเบียนฯ โดยสำรวจผ่าน "รายงานของ AC" ซึ่งเปิดเผยในรายงานประจำปี สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2560 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2561 ว่าเป็นไปตามที่คู่มือ AC ซึ่งออกโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแนะนำหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน อีกทั้งยังเลือกที่จะประเมินบริษัทจดทะเบียนฯ ทั้งหมดซึ่งจำแนกได้ 8 กลุ่มอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ การวิจัยยังสำรวจความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูล AC กับองค์ประกอบของ AC ได้แก่ จำนวน AC และการประชุมของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ในการเข้าร่วมประชุม AC สัดส่วนการเข้าร่วมประชุม AC และความถี่ในการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการบริษัท เนื่องจากการตรวจสอบเอกสาร พบว่า องค์ประกอบดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลการกำกับดูแลกิจการทั้งในต่างประเทศ (DeZoort, 1998, pp. 1-21; Lee and Stone, 1997, pp. 97-116; NACD, 2000; Abbott, Park and Parker, 2000, pp. 55-67) และในประเทศ (Chuangmuthita, Songmuang, and Tengaumnuay, 2007, pp. 17-26; Loyphrom, 2015, pp. 169-170) เช่นเดียวกันกับ Tengaumnuay (2012, p. 34) พบว่า ความถี่ของการประชุมของกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของกรรมการตรวจสอบ และ Loyphrom (2015, pp. 169-170) พบว่า โครงสร้างคณะกรรมการ ได้แก่ ขนาดคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับหลักการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีในหมวดของความรับผิดชอบคณะกรรมการอย่างมีนัยสำคัญ

Geerasakulchai (2008, p. 2; Moungkhieo, 2017, pp. 173-180) ยังพบว่า ประเภทและขนาดอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันของบริษัทจดทะเบียนฯ มีการเปิดเผยหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีในหมวดของบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียและการเปิดเผยข้อมูลที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tengaumnuay (2012, p. 34) และ Ouithavonying (2015, p. 2) พบว่า ขนาดของบริษัทที่สะท้อนจากจำนวนสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลของ AC

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงต้องการสำรวจ องค์ประกอบและการปฏิบัติงานของ AC ซึ่งสะท้อนผ่านการเปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปี และศึกษาว่าในประเภทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ที่แตกต่างกัน รวมถึงศึกษาว่าขนาดของบริษัท องค์ประกอบของ AC และการเข้าร่วมประชุม มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาพัฒนาวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานของ AC ของบริษัทจดทะเบียนฯ
2. เพื่อศึกษาการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงาน AC ของบริษัทจดทะเบียนฯ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของ AC ได้แก่ จำนวน AC การประชุมของ AC และคณะกรรมการบริษัท ได้แก่ ความถี่ในการเข้าร่วมประชุมของ AC สัดส่วนการเข้าร่วมประชุมต่อการประชุมทั้งหมดของ AC และความถี่ในการเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการบริษัทของบริษัทจดทะเบียนฯ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบริษัท องค์ประกอบของ AC และการเข้าร่วมประชุมกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงาน AC

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Related Literature)

การที่บริษัทจดทะเบียนมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ พนักงาน หน่วยงานกำกับดูแล และผู้มีส่วนได้เสียอื่น มีความเชื่อมั่นว่า การดำเนินงานของบริษัทจะเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถลดต้นทุนในการดำเนินงานได้ และมีการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ซึ่งในที่สุดแล้วจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวม กลไกที่สำคัญในการกำกับดูแลกิจการที่ดีประการหนึ่งคือ การจัดให้มี AC ซึ่งเป็น

ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจความรับผิดชอบในเรื่องการกำกับดูแลกิจการ ทำหน้าที่ในการควบคุมและดูแลรายงานทางการเงิน การเปิดเผยข้อมูล การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในและภายนอก การปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการบริหารความเสี่ยง

การพัฒนาของ AC เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1872 (Tricker, 1978 as cited in Tengaumnuay, 2012, p. 23) ในประเทศอังกฤษ และได้มีการพัฒนาเรื่อยมาเพื่อตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทุจริตของผู้บริหาร การล่มสลายของธุรกิจและการขาดความเชื่อมั่นในผู้สอบบัญชีภายนอกโดยฉพาะเมื่อเกิดกรณีการตกแต่งบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นอย่างสูง เช่น กรณี Enron, WorldCom, The Bank of Credit and Commerce International (BCCI) Polly Peck International และ Baring Bank หลายประเทศได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติการควบคุมกิจการหรือออกรายงานหรือข้อพึงปฏิบัติที่ดี เพื่อกระตุ้นให้บริษัทจัดให้มี AC เช่น พรบ. Sarbanes-Oxley Act of 2002 ในสหรัฐอเมริกา, The Macdonald Report (CICA 1988) ในแคนาดา และกฎหมาย Combined Code of Corporate Governance of 2003 กำหนดหลักการพื้นฐานของการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด (Best Practice) ในสหราชอาณาจักร (Jian and Kurt, 2008, pp. 42-45) ปัจจุบันแนวคิดคณะกรรมการตรวจสอบได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินบ่อยครั้ง งานวิจัยในเชิงวิชาการเกี่ยวกับ AC จึงควรได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Theory)

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ เจ้าของบริษัท (ผู้มอบอำนาจ) หรือตัวการ (Principal) ได้มอบอำนาจการบริหารแก่คณะกรรมการบริษัท (ผู้รับมอบอำนาจ) คือตัวแทน (Agent) ให้ทำหน้าที่กำหนดกลยุทธ์และบริหารจัดการองค์กรตามกลยุทธ์นั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบริษัท (Jensen and Meckling, 1976, pp. 305-360)

อย่างไรก็ตาม ตัวแทนดังกล่าวอาจแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองในอนาคต (Donaldson and Davis, 1995, pp. 46-49) ที่เรียกว่า ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างคณะกรรมการบริษัทกับผู้ถือหุ้น ก่อให้เกิดปัญหาตัวแทนตามมามากมาย เพื่อลดปัญหาตัวแทนดังกล่าว จึงควรมีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างคณะกรรมการบริษัทกับฝ่ายบริหาร โดยหน้าที่ในการริเริ่มและการนำไปปฏิบัติ เป็นของฝ่ายบริหาร ขณะที่หน้าที่ในการอนุมัติและการสอดส่องดูแล เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริษัท (Fama and Jensen, 1998, 301-325) กลไกการกำกับดูแลกิจการจึงได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมถึงการมี AC เพื่อช่วยในการกำกับดูแลกิจการ ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) กล่าวว่าบริษัทจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารต้องกระตุ้นให้ผู้ถือหุ้น พนักงาน ผู้ขาย ลูกค้า สหภาพแรงงาน ชุมชน รัฐบาล สังคมและกลุ่มสิ่งแวดล้อม เกิดความพึงพอใจ (Freeman, 1984, p.6) ทั้งนี้ ผู้บริหารจะไม่สามารถสร้างมูลค่าสูงสุดแก่ผู้ถือหุ้นได้ ถ้าไม่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่น (Jensen, 2002, pp. 235-256) ดังนั้น การบริหารในปัจจุบัน จึงมุ่งเน้นการกำกับดูแลกิจการที่ทำให้เพิ่มมูลค่าให้แก่เจ้าของในระยะยาว หรือเพิ่มความมั่งคั่งให้ผู้ถือหุ้น โดยต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นด้วย

นอกจากนี้ ตามทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) และทฤษฎีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) การมี AC อาจเป็นกลไกที่เหมาะสมกับโครงสร้างการกำกับดูแล และเป็นการถ่วงดุลอำนาจการบริหารของคณะกรรมการบริหาร (Tengaumnuay, 2005; Tengaumnuay and Stapleton, 2008 cited in Tengaumnuay, 2012, p. 24)

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้แนวความคิดมาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งประกอบด้วย ความหมาย วิวัฒนาการของการกำกับดูแลกิจการ แนวคิดเกี่ยวกับคณะกรรมการบริษัทจดทะเบียนองค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัท คุณสมบัติและองค์ประกอบของคณะกรรมการตรวจสอบ ทฤษฎีตัวแทน ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังภาพ 1

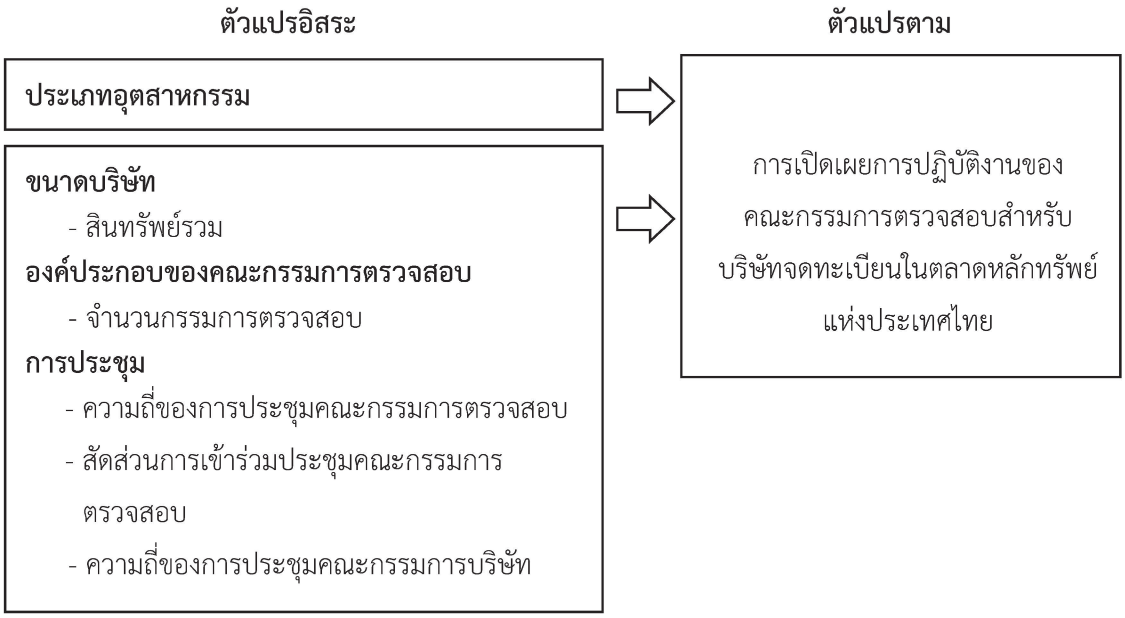

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย (Research Hypothesis)

สมมติฐานในการวิจัยได้ถูกพัฒนาเพื่อความชัดเจนในงานวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประเภทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ขนาดของบริษัท (สินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC

สมมติฐานที่ 3 องค์ประกอบ AC (จำนวน AC) มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC

สมมติฐานที่ 4 ความถี่ของการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC

สมมติฐานที่ 5 สัดส่วนการเข้าร่วมประชุมต่อจำนวนครั้งที่มีการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC

สมมติฐานที่ 6 ความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC

ระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methodology)

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนฯ ที่มีรายงานประจำปีสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2560 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2561 โดยจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม 8 กลุ่ม ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งหมดที่มีข้อมูลครบถ้วนจำนวน 476 บริษัท (The Stock Exchange of Thailand, 2018) ไม่ครอบคลุมถึงบริษัทที่อยู่ในหมวดระหว่างฟื้นฟูกิจการ บริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) และกลุ่มกองทุนต่าง ๆ ดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 ความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (AGRI)	46	9.67
ทรัพยากร (RESOU)	40	8.40
เทคโนโลยี (TECH)	33	6.93
การเงิน (FINAN)	49	10.29
บริการ (SERV)	104	21.85
สินค้าอุตสาหกรรม (IND)	78	16.39
สินค้าอุปโภคบริโภค (CONS)	34	7.14
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROD)	92	19.33
รวม	**476**	**100.00**

ตาราง 2 ความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปจำแนกตามขนาดของบริษัท (สินทรัพย์รวม)

ขนาดของบริษัท (ล้านบาท)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
0 - 5,000	220	46.22
5,001 - 20,000	145	30.46
20,001 - 50,000	50	10.50
50,001 ขึ้นไป	61	12.82
รวม	**476**	**100.00**

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของ AC พัฒนาจากคู่มือ AC และสรุปสาระสำคัญของแนวทางปฏิบัติที่ดีของ AC ที่เผยแพร่โดยตลาดหลักทรัพย์ (The Stock Exchange of Thailand, 2010) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นการพิจารณาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ รวม 18 ข้อ โดยใช้แบบประเมินการเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ (Checklist)

การวัดตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ใช้วิธีการตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ทั้ง 5 ข้อ เช่น การทดสอบการแจกแจงแบบปกติด้วยวิธี Histogram พบว่า ค่าคลาดเคลื่อนของขนาดของบริษัท (สินทรัพย์รวม) องค์ประกอบของ AC (จำนวน AC) และการเข้าร่วมประชุมของ AC และกรรมการบริษัทกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานของ AC ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ พบว่า กราฟนั้นค่อนข้างสมมาตร จึงถือได้ว่าการแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระพิจารณาจากค่าสถิติ Variance Inflation Factor (VIF) และ Tolerance พบว่า ค่า VIF ที่คำนวณได้มีค่าต่ำกว่า 10 ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำ ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวคือตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน จึงถือว่าไม่เกิดปัญหา Multicollinearity เป็นต้น

เกณฑ์การจัดกลุ่มการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC จำแนกตามเกณฑ์การจัดกลุ่มการเปิดเผยการกำกับดูแลกิจการที่ดีของสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors Association, 2006) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ประยุกต์เกณฑ์การเปิดเผยให้สอดคล้องกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ที่กำลังศึกษา โดยกำหนดให้ระดับการเปิดเผยตามมาตรวัดแบบ Rating Scales ซึ่งจากคะแนนดิบได้นำมาแปลงเป็นร้อยละ และจัดระดับการเปิดเผย ดังนี้

ร้อยละ 80.00 – 100.00 มากที่สุด
ร้อยละ 70.00 – 79.99 มาก
ร้อยละ 60.00 – 69.99 ปานกลาง
ร้อยละ 50.00 – 59.99 น้อย
ร้อยละ < 50 น้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2560 และ วันที่ 31 มีนาคม 2561 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ F-Test ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ฯ จะวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพัฒนาตัวแบบที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ดังนี้

การเปิดเผยการปฏิบัติของคณะกรรมการตรวจสอบรวม $= \beta_0+\beta_1\text{Size}+\beta_2\text{AC}+\beta_3\text{ FAC}+\beta_4\text{ PAC}+\beta_5\text{ FBD}+\varepsilon$

โดยที่
Size หมายถึง สินทรัพย์รวม
AC หมายถึง จำนวน AC
FAC หมายถึง ความถี่ในการประชุม AC
PAC หมายถึง สัดส่วนการเข้าร่วมประชุมของ AC
FBD หมายถึง ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการบริษัท

ผลการวิจัย (Results)

ผลการวิจัยจะแสดงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในภาพรวมและตามประเภทอุตสาหกรรม ผลการศึกษา การเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ดังตาราง 3 สะท้อนว่า ในภาพรวมพบว่า AC ของบริษัทโดยส่วนใหญ่ได้รายงานการปฏิบัติงานและมีข้อมูลตามที่แนะนำในคู่มือ AC ระดับมากที่สุด จำนวน 190 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 39.91 และมีจำนวน 84 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 17.65 ปฏิบัติตามในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด

ตาราง 3 การเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานคณะกรรมการตรวจสอบในภาพรวม

ค่าร้อยละ	จำนวน (บริษัท)	ร้อยละ	ระดับการเปิดเผย	ลำดับที่
80.00 – 100	190	39.92	มากที่สุด	1
70.00 – 79.99	117	24.58	มาก	2
60.00 – 69.99	85	17.86	ปานกลาง	3
50.00 – 59.99	73	15.34	น้อย	4
< 50.00	11	2.31	น้อยที่สุด	5
รวม	**476**	**100.00**	**มาก**	

ตาราง 4 การเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัทรายข้อ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

การเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ	ร้อยละการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท									ลำดับ	p-value
	AGRI (46)	RESOU (40)	TECH (33)	FINAN (49)	SERV (104)	IND (78)	CONS (34)	PROP (92)	ภาพรวม (476)		
1. ความเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ครบถ้วนเป็นที่เชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินของบริษัท	100.00 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	96.97 มากที่สุด	97.96 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	96.15 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	95.65 มากที่สุด	98.11 มากที่สุด	2	.243
2. ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบควบคุมภายในของบริษัท	100.00 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	96.97 มากที่สุด	97.96 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	96.15 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	97.83 มากที่สุด	98.53 มากที่สุด	1	.395
3. ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบบริหารความเสี่ยง	76.09 มาก	82.50 มากที่สุด	84.85 มากที่สุด	85.71 มากที่สุด	78.85 มาก	58.97 น้อย	76.47 มาก	57.61 น้อย	72.48 มาก	7	.000*
4. ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต	50.00 น้อย	45.00 น้อยที่สุด	60.61 ปานกลาง	51.02 น้อย	35.58 น้อยที่สุด	35.90 น้อยที่สุด	35.29 น้อยที่สุด	43.48 น้อยที่สุด	42.65 น้อยที่สุด	9	.129
5. ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ฯหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท	100.00 มากที่สุด	97.50 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	97.12 มากที่สุด	78.21 มากที่สุด	97.06 มากที่สุด	81.52 มากที่สุด	91.81 มากที่สุด	5	.000*
6. ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของผู้สอบบัญชี	82.61 มากที่สุด	97.50 มากที่สุด	87.88 มากที่สุด	95.92 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	93.59 มากที่สุด	97.06 มากที่สุด	91.30 มากที่สุด	93.91 มากที่สุด	4	.002*
7. ความเห็นเกี่ยวกับรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์และรายการที่เกี่ยวโยงกัน	95.65 มากที่สุด	92.50 มากที่สุด	84.85 มากที่สุด	95.92 มากที่สุด	80.77 มากที่สุด	84.62 มากที่สุด	85.29 มากที่สุด	80.43 มากที่สุด	85.92 มากที่สุด	6	.054
8. จำนวนการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ	97.83 มากที่สุด	97.50 มากที่สุด	93.94 มากที่สุด	97.96 มากที่สุด	97.12 มากที่สุด	93.59 มากที่สุด	97.06 มากที่สุด	94.57 มากที่สุด	96.01 มากที่สุด	3	.827

ตาราง 4 (ต่อ)

การเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ	ร้อยละการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานคณะกรรมการตรวจสอบของบริษัท									ลำดับ	p-value
	AGRI (46)	RESOU (40)	TECH (33)	FINAN (49)	SERV (104)	IND (78)	CONS (34)	PROP (92)	ภาพรวม (476)		
9. จำนวนการเข้าร่วมประชุมของกรรมการตรวจสอบแต่ละท่าน	32.61 น้อยที่สุด	30.00 น้อยที่สุด	24.24 น้อยที่สุด	20.41 น้อยที่สุด	39.42 น้อยที่สุด	43.59 น้อยที่สุด	11.76 น้อยที่สุด	20.65 น้อยที่สุด	30.04 น้อยที่สุด	10	.001*
10. ความเห็นหรือข้อสังเกตโดยรวมที่คณะกรรมการตรวจสอบได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบ	80.43 มากที่สุด	80.00 มากที่สุด	90.91 มากที่สุด	59.18 น้อย	74.04 มาก	66.67 ปานกลาง	58.82 น้อย	52.17 น้อย	68.28 ปานกลาง	8	.000*
11. รายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบภายใต้ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท	0.00 น้อยที่สุด	0.00 น้อยที่สุด	3.03 น้อยที่สุด	89.80 มากที่สุด	0.00 น้อยที่สุด	6.41 น้อยที่สุด	88.24 มากที่สุด	7.61 น้อยที่สุด	18.28 น้อยที่สุด	11	.000*
12. ประธานกรรมการตรวจสอบได้ลงนามในรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบแล้ว	100.00 มากที่สุด	100.00 มากที่สุด	96.97 มากที่สุด	95.92 มากที่สุด	99.04 มากที่สุด	97.44 มากที่สุด	97.06 มากที่สุด	97.83 มากที่สุด	98.11 มากที่สุด	2	.775 .000*
รวมคะแนนเฉลี่ย ระดับ ค่าเฉลี่ย	**76.27 มาก 9.15**	**76.88 มาก 9.22**	**76.77 มาก 9.21**	**82.31 มากที่สุด 9.87**	**75.16 มาก 9.01**	**70.94 มาก 8.51**	**78.68 มาก 9.44**	**68.39 ปานกลาง 8.20**	**74.51 มาก 8.94**		

หมายเหตุ: * หมายถึง ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

** การคำนวณร้อยละในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม คือ คะแนนที่ได้/คะแนนเต็ม*100 (ของในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม)

เมื่อพิจารณาการเปิดเผยฯ รายข้อ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 12 ข้อ ดังตาราง 4 พบว่า มีการปฏิบัติตามในภาพรวมระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 74.51 โดยเรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ ได้แก่ 1) ความเพียงพอของระบบควบคุมภายในของบริษัท 2) ความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นที่เชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินของบริษัท และการลงนามของประธานกรรมการตรวจสอบในรายงานของ AC ในขณะที่เรื่องที่มีการเปิดเผยระดับน้อยที่สุด คือรายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบภายใต้ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท จำนวนการเข้าร่วมประชุมของกรรมการตรวจสอบแต่ละท่าน และความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต และมีเพียงเรื่องเดียวที่มีรายงานในระดับปานกลาง ในเรื่องความเห็นหรือข้อสังเกตโดยรวมที่ AC ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎบัตของ AC

สมมติฐานที่ 1 ประเภทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน จะมีการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในบริษัทจดทะเบียนฯ ที่แตกต่างกัน

จากตาราง 4 ผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงาน AC ตามประเภทอุตสาหกรรม ด้วย F-test (One way ANOVA) พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันจะมีการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมการเงินมีการปฏิบัติตามสูงสุด ในระดับมากที่สุดอยู่เพียงอุตสาหกรรมเดียว นอกนั้นอีก 6 กลุ่มอุตสาหกรรมอยู่ในระดับมาก มีเพียงกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งเปิดเผยค่าระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 68.39 มีค่าเฉลี่ย 8.20

จากตาราง 4 เมื่อวิเคราะห์การเปิดเผยการปฏิบัติงานรายข้อ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ ปฏิบัติตามใน 7 เรื่องจาก 12 เรื่อง ในระดับมากที่สุด โดยแสดงความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบควบคุมภายในของบริษัทเป็นอันดับหนึ่ง ในขณะที่มีถึง 3 เรื่องที่เปิดเผยการปฏิบัติตามอยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ เรื่องความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต โดยมีเกือบทุกกลุ่มอุตสาหกรรมปฏิบัติตามอยู่ในระดับนี้ด้วย มีเพียงกลุ่มเทคโนโลยีที่อยู่ระดับปานกลาง และกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินอยู่ในระดับน้อย ส่วนเรื่องจำนวนการเข้าร่วมประชุม AC ของแต่ละท่านที่เปิดเผยในรายงาน AC อยู่ในระดับน้อยที่สุดในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมก็ตาม แต่ส่วนมากจะไปเปิดเผยในส่วนอื่นของรายงานประจำปี และในแบบ 56-1 ส่วนอีกเรื่อง ได้แก่ รายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบภายใต้ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบจากคณะกรรมการบริษัท ซึ่งในภาพรวมและทุกกลุ่มอุตสาหกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ยกเว้น กลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน และกลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค ที่เปิดเผยในระดับมากที่สุด จึงมีผลให้เรื่องนี้มีการเปิดเผยที่แตกต่างกันในประเภทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ในส่วนของการทดสอบสมมติฐานจากตาราง 4 พบว่า มีถึง 6 เรื่องที่พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน มีการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในบริษัทจดทะเบียนที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยเรื่องที่น่าสนใจ ได้แก่ ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบบริหารความเสี่ยง โดยกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เปิดเผยเรื่องนี้ในระดับน้อย ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมอื่นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และเรื่องความเห็นหรือข้อสังเกตโดยรวมที่ AC ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎบัตรของ AC โดยกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ฯ อยู่ในระดับน้อย โดยมีกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นมีการเปิดเผยที่แตกต่างกันตั้งแต่ระดับปานกลางมากที่สุด

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของ AC การเข้าร่วมประชุมของ AC และคณะกรรมการบริษัทของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1. องค์ประกอบของ AC พิจารณาจากจำนวน AC

จากตาราง 5 พบว่า บริษัทส่วนใหญ่ 399 บริษัท หรือ ร้อยละ 83.82 มีจำนวน AC 3 คน และ 73 บริษัท หรือร้อยละ 15.34 มีจำนวน AC 4 คน ขณะที่มีเพียง 4 บริษัท หรือร้อยละ 0.84 ที่มีจำนวน AC มากกว่า 4 คน

ตาราง 5 ความถี่และค่าร้อยละของขนาดกรรมการตรวจสอบจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	3 คน		4 คน		มากกว่า 4 คน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
AGRI	40	86.96	5	10.87	1	2.17	46	100.00
RESOU	32	80.00	8	20.00	0	0.00	40	100.00
TECH	29	87.88	4	12.12	0	0.00	33	100.00
FINAN	38	77.55	10	20.41	1	2.04	49	100.00
SERV	87	83.65	16	15.39	1	0.96	104	100.00
IND	69	88.46	9	11.54	0	0.00	78	100.00
CONS	30	88.24	3	8.82	1	2.94	34	100.00
PROP	74	80.43	18	19.57	0	0.00	92	100.00
รวม	**399**	**83.82**	**73**	**15.34**	**4**	**0.84**	**476.00**	**100.00**

ตาราง 6 ตารางการประชุมต่อปีของคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการบริษัท

การประชุม (ครั้ง)	<4	4	5-8	9-12	>12	รวม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ฐานนิยม	ค่าเฉลี่ย
ความถี่ในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ	3 (0.63)	176 (36.97)	219 (46.01)	53 (11.13)	25 (5.25)	476 (100.00)	1.00	25	4	6.25
สัดส่วนการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ							41.67	100.00	100.00	95.77
ความถี่ในการประชุมคณะกรรมการบริษัท	3 (0.63)	61 (12.82)	253 (53.15)	110 (23.11)	49 (10.29)	476 (100.00)	1.00	36	6	7.96

ตาราง 7 ค่าร้อยละของสัดส่วนการเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	25-50		51-74		75-100		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
AGRI	0	0.00	1	2.17	45	97.83	46	9.67
RESOU	0	0.00	1	2.50	39	97.50	40	8.40
TECH	1	3.03	0	0.00	32	96.97	33	6.93
FINAN	1	2.04	1	2.04	47	95.92	49	10.29
SERV	0	0.00	2	1.92	102	98.08	104	21.85
IND	0	0.00	3	3.85	75	96.15	78	16.39
CONS	0	0.00	1	2.94	33	97.06	34	7.14
PROP	0	0.00	2	2.17	90	97.83	92	19.33
รวม	**100.00**	**0.42**	**11**	**2.31**	**463**	**97.27**	**476**	**100.00**

2. การประชุม

จากตาราง 6 พิจารณาความถี่ของการประชุม AC พบว่า บริษัทฯ ส่วนใหญ่ จำนวน 219 บริษัท หรือร้อยละ 46.01 มีการประชุม AC 5-8 ครั้งต่อปี จำนวน 176 บริษัท หรือร้อยละ 36.97 ประชุม 4 ครั้งต่อปี โดยมีค่าต่ำสุดที่ 1 ครั้งต่อปี ค่าสูงสุดที่ 25 ครั้งต่อปี ค่าฐานนิยม 4 ครั้งต่อปี และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.25 ครั้งต่อปี ส่วนความถี่ของการประชุมคณะกรรมการบริษัท พบว่า ส่วนใหญ่ 253 บริษัท หรือร้อยละ 53.15 มีการประชุม 5-8 ครั้งต่อปี โดยมีค่าต่ำสุดที่ 1 ครั้งต่อปี ค่าสูงสุดที่ 36 ครั้งต่อปี ค่าฐานนิยม 6 ครั้งต่อปี และเฉลี่ย 7.96 ครั้งต่อปี

เมื่อพิจารณาสัดส่วนการประชุมของ AC พบว่า บริษัทส่วนใหญ่และบริษัทที่มีค่าสูงสุดของสัดส่วนการเข้าร่วมประชุมมีค่าเท่ากับร้อยละ 100 เช่นเดียวกัน และค่าต่ำสุดที่ร้อยละ 41.67 ขณะที่ค่าเฉลี่ยของสัดส่วนการประชุมเท่ากับ ร้อยละ 95.77 แสดงให้เห็นว่า AC บริษัทฯ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมของ AC อย่างดียิ่งจากตาราง 7 พิจารณาสัดส่วนการเข้าประชุมของ AC จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า ในภาพรวม AC มีค่าเฉลี่ยสัดส่วนการเข้าร่วมประชุม ร้อยละ 75 - 100 จำนวน 463 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 97.27 เมื่อพิจารณาตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่า ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการประชุมมากกว่าร้อยละ 95 ในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบริษัท (สินทรัพย์รวม) องค์ประกอบของ AC และการเข้าร่วมประชุมกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานในรายงานของ AC ของบริษัทจดทะเบียนฯ

สมมติฐานที่ 2 ขนาดของบริษัท (สินทรัพย์รวม) มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC

จากตาราง 8 พบว่า ขนาดของบริษัทที่วัดโดยใช้สินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ บริษัทขนาดใหญ่จะมีการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC มากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานเรื่องความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต และเรื่องความเหมาะสมของผู้สอบบัญชี

สมมติฐานที่ 3 องค์ประกอบ AC (จำนวน AC) มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC พบว่า องค์ประกอบ AC ที่วัดโดยใช้จำนวน AC ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า จำนวน AC มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานในเรื่องความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต

สมมติฐานที่ 4 ความถี่ของการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC พบว่า ความถี่ของการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั่นคือ บริษัทที่มีความถี่ของการประชุมของ AC มากกว่าจะมีการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC มากกว่าบริษัทที่มีความถี่น้อยกว่า เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ความถี่ของการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยอีก 4 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความเพียงพอของระบบบริหารความเสี่ยง และความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต ความเห็นหรือข้อสังเกตโดยรวมที่ AC ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ฯ และรายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบ

สมมติฐานที่ 5 สัดส่วนการเข้าร่วมประชุมต่อจำนวนครั้งที่มีการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC พบว่า สัดส่วนการเข้าร่วมประชุมของ AC ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเนื่องจากสัดส่วนการเข้าร่วมประชุมของ AC มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 95.77 ซึ่งสูงมากจึงส่งผลให้ผลการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานที่ 6 ความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC พบว่า ความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการบริษัท ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในภาพรวม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานในเรื่องการแสดงความเห็นหรือข้อสังเกตโดยรวมที่ AC ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบ

ตาราง 8 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของบริษัท (สินทรัพย์รวม) องค์ประกอบกรรมการตรวจสอบ และการเข้าร่วมประชุม กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบรายข้อ

ตัวแปรตาม	**ตัวแปรอิสระ**				
	ขนาดบริษัท (สินทรัพย์รวม)	**จำนวนกรรมการตรวจสอบ**	**ความถี่ของการประชุมกรรมการตรวจสอบ**	**สัดส่วนการเข้าร่วมประชุมกรรมการตรวจสอบ**	**ความถี่ของการประชุมกรรมการบริษัท**
การเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบ	**.010*(+)**	**.411**	**.002*(+)**	**.665**	**.166**
การเปิดเผยการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจในแต่ละข้อ					
1. ความเห็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ครบถ้วน เป็นที่เชื่อถือได้ของรายงานทางการเงินของบริษัท	.453	.285	.684	.541	.249
2. ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบควบคุมภายในของบริษัท	.998	.889	.369	.507	.546
3. ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของระบบบริหารความเสี่ยง	.076	0.780	.005*(+)	.786	.151
4. ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของการป้องกันการทุจริต	.001*(+)	0.041*(+)	.017*(+)	.854	.130
5. ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์ฯ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของบริษัท	.113	.785	.872	.787	.142
6. ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของผู้สอบบัญชี	.043*(+)	.804	.572	.625	.644
7. ความเห็นเกี่ยวกับรายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์และรายการที่เกี่ยวโยงกัน	.948	.836	.376	.477	.149
8. จำนวนการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ	.526	.424	.478	.933	.458
9. จำนวนการเข้าร่วมประชุมของกรรมการตรวจสอบแต่ละท่าน	.747	.192	.803	.559	.493
10. ความเห็นหรือข้อสังเกตโดยรวมที่คณะกรรมการตรวจสอบได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎบัตรของคณะกรรมการตรวจสอบ	.195	.054	.022*(+)	.634	.020*(+)
11. รายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบภายใต้ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท	.435	.548	.007*(+)	.228	.660
12. ประธานกรรมการตรวจสอบได้ลงนามในรายงานของคณะกรรมการตรวจสอบแล้ว	.232	.782	.374	.165	.661

สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

การเปิดเผยข้อมูลของการปฏิบัติงานของ AC จากรายงาน AC จะพบว่า ภาพรวมมีการเปิดเผยระดับมาก ร้อยละ 74.51 ซึ่งสูงกว่าผลการวิจัยที่ผ่านมาของ Tengaumnuay (2012, p. 27) ที่พบว่า การเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ในกลุ่ม SET100 ภาพรวมอยู่ในระดับดี ร้อยละ 72.08 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moungkhieo (2017, pp. 171-172) ที่พบว่า การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในหมวดการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC มีการพัฒนาขึ้นในตลาดหลักทรัพย์ โดยทุกกลุ่มอุตสาหกรรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินอยู่ในระดับมากที่สุด และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ Tengaumnuay (2012, p. 27) ที่ทุกกลุ่มอุตสาหกรรมใน SET100 ภาพรวมอยู่ในระดับดี ยกเว้นกลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภคที่อยู่ในระดับดีพอใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ Loyphrom (2015, p. 168) ที่พบว่า การปฏิบัติตามหลัก CG ที่ดี ในหมวดความรับผิดชอบของคณะกรรมการ กลุ่มบริการสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าอุปโภคบริโภค มีการเปิดเผยน้อยที่สุดในระดับปานกลาง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า มี 3 เรื่องที่เปิดเผยการปฏิบัติตามในระดับที่น้อยที่สุด ได้แก่ ความเห็นเกี่ยวกับความเพียงพอของการป้องกันการทุจริตในทุกกลุ่มอุตสาหกรรมในระดับน้อยที่สุด ยกเว้น กลุ่มเทคโนโลยีที่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเรื่องรายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้นและผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบฯ เปิดเผยในระดับน้อยที่สุดในทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงินที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ในส่วนของจำนวนเข้าร่วมประชุมของ AC แต่ละท่านที่ภาพรวมและทุกกลุ่มอุตสาหกรรมเปิดเผยในระดับน้อยที่สุด พบว่า บริษัทส่วนใหญ่เปิดเผยในส่วนอื่นของรายงานประจำปี และในแบบ 56-1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อแนะนำในคู่มือของคณะกรรมการตรวจสอบ

องค์ประกอบของ AC (จำนวน AC) ส่วนใหญ่มีจำนวน AC 3 คน คิดเป็นร้อยละ 83.82 และมีความถี่ของการประชุม AC 5-8 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 46.01 จำนวน 4 ครั้งต่อปี ร้อยละ 36.97 ส่วนความถี่ของการประชุมคณะกรรมการบริษัทที่ 5 - 8 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 53.15 และสัดส่วนการประชุมของ AC ค่าเฉลี่ย ร้อยละ 95.77 ซึ่งตัวเลขดังกล่าว เป็นค่าที่ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดในคู่มือ AC (The Stock Exchange of Thailand, 2010, p. 12) และคู่มือบริษัทจดทะเบียน 2557 (The Stock Exchange of Thailand, 2014) แสดงให้เห็นว่า AC บริษัทจดทะเบียนฯ ส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี ทั้งนี้ในส่วนของจำนวน AC ที่กำหนดไว้ 3-5 คนนั้น โดยปกติเกือบทุกบริษัทจะมี AC จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 83.82 สำหรับบางบริษัทที่มี AC 4-5 คน มักจะเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ ในส่วนของการประชุมของ AC พบว่า AC ส่วนใหญ่เข้าร่วมประชุมตามเกณฑ์เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Beasley, et al. (2000, pp. 441-454) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตในรายงานทางการเงิน พบว่า บริษัทที่มีประวัติการทุจริตในกลุ่มเทคโนโลยีและการแพทย์มีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริต

ผลการวิจัย ยังพบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดบริษัท และความถี่ของการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Moungkhieo (2017, pp. 171-172) ที่พบว่า ขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสฯ และ Tengaumnuay (2012, p. 34) ที่พบว่า ความถี่ของการประชุมของ AC มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และ Song and Windram (2004, pp. 195-205) ซึ่งศึกษาประสิทธิผลของ AC ต่อรายงานทางการเงินในประเทศอังกฤษ ก็พบว่า จำนวนครั้งในการประชุมของ AC ที่น้อยลงจะทำให้ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ AC ลดลง ความเห็นดังกล่าว ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Ouithavonying (2015, pp. 87-88) ที่พบว่า ความถี่ของการประชุมของ AC ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ผลการวิจัยยังพบว่า องค์ประกอบของ AC

(จำนวน AC) และสัดส่วนการเข้าร่วมประชุมของ AC รวมทั้งความถี่ของการประชุมของคณะกรรมการบริษัท ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ouithavonying (2015, pp. 87-88; Panmaroeng, 2015, p. 124) ที่พบว่า จำนวน AC ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC เมื่อดูในรายละเอียด พบว่า บริษัทส่วนใหญ่ร้อยละ 83.82 มีจำนวน AC 3 คน เป็นไปตามหลัก CG ที่ดีแนะนำไว้ ตัวแปรอิสระจึงมีข้อมูลที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ผลวิจัยไม่มีความสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม จำนวนการประชุมของ AC ที่น้อยกว่าอาจส่งผลต่อโอกาสการทุจริตที่เพิ่มขึ้น ดังผลการวิจัยของ Beasley, et al. (2000, pp. 441-454) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการทุจริตในรายงานทางการเงิน พบว่า จำนวน AC น้อยกว่ามีโอกาสในการทุจริตมากกว่า นั่นคือ เทคนิคในการทุจริตที่ใช้ในแต่ละอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน โดยบริษัทที่มีประวัติการทุจริตจะมีโครงสร้างด้านการกำกับดูแลกิจการที่อ่อนแอกว่าเมื่อเทียบกับบริษัที่ไม่มีประวัติการทุจริต และบริษัทในกลุ่มเทคโนโลยีและสถาบันการเงินที่มีประวัติการทุจริต จะมีจำนวน AC น้อยกว่าบริษัทที่ไม่มีประวัติการทุจริต

ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

ข้อเสนอแนะสำหรับการประเมินการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC สำหรับบริษัทจดทะเบียนฯ มีดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ตลาดหลักทรัพย์ฯอาจเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานและการเขียนรายงานของ AC ในรายละเอียด โดยเน้นไปที่การเปิดเผยการปฏิบัติงานใน 3 เรื่องอยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ความเพียงพอของการป้องกันการทุจริตและเรื่องรายการอื่นที่เห็นว่าผู้ถือหุ้น และผู้ลงทุนทั่วไปควรทราบภายในขอบเขตและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริษัท ส่วนเรื่องจำนวนการเข้าร่วมประชุมของกรรมการตรวจสอบแต่ละท่านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด แต่พบว่า บริษัทส่วนใหญ่ไปเปิดเผยไว้ในส่วนอื่นของรายงานประจำปี ควรทำความเข้าใจกับบริษัทจดทะเบียนให้นำมารวมไว้ในรายงานของ AC เพื่อให้เป็นไปตามกรอบที่คู่มือ AC แนะนำรายงานของ AC จะสะท้อนการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบของ AC ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ลงทุนมากขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจเน้นทำความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ AC โดยเน้นไปที่กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ซึ่งผลงานวิจัยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่อุตสาหกรรมอื่นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และหากจะเน้นไปที่ขนาดของบริษัทวัดโดยสินทรัพย์รวมควรให้การส่งเสริมบริษัทขนาดกลางและเล็กมากกว่าขนาดใหญ่

3. จากผลงานวิจัยพบว่า ความถี่การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดเผยการปฏิบัติงานของ AC บริษัทจดทะเบียนและ AC ควรให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมรวมถึงเนื้อหาของการประชุมให้เป็นไปตามขอบเขตและหน้าที่ของ AC ด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาถึงการประเมินโครงสร้างคณะกรรมการและความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. การสำรวจการปฏิบัติตามหลักการกับดูแลกิจการที่ดีในหมวดความรับผิดชอบของคณะกรรมการของบริษัทจดทะเบินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บรรณานุกรม (Bibliography)

Abbott, L. J., Park, Y. and Parker, S. (2000). The effects of audit committee activity and independence on corporate fraud. **Managerial Finance**, 26(11), 55-67.

Asian Development Bank. (2002). **Asian Development Outlook 2002** (14th ed.). Oxford: University Press.

Beasley, M. S., Carcello, J. V., Hermanson, D. R. and Lapides, P. (2000). Fraudulent financial reporting: Consideration of industry traits and corporate governance mechanisms. **Accounting Horizons**, 14(4), 441-454.

Chuangmuthita, T., Songmuang, D. and Thengaumnuay, K. (2007). The relationship between board composition and corporate governance of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand. **Kasetsart Applied Business Journal**, 1(1), 17-26.

DeZoort, F. T. (1998). An analysis of experience effects on audit committee member' oversight judgement. **Accounting, Organizations and Society**, 23(1), 1-21.

Donaldson, L. and Davis, J. H. (1995). Stewardship theory or agency theory: CEO governance and shareholder returns. **Australian Journal of Management**, 16(1), 49-65.

Fama, E. F. and Jensen, M. C. (1998). Separation of ownership and control. **Journal of Law and Economics**, 26(2), 301-325.

Freeman, R. E. (1984). **Strategic management: A stakeholder approach**. Boston: Pitman.

Geerasakulchai, N. (2008). **Disclosure of good corporate governance practices 2006 of listed companies in the Stock Exchange of Thailand**. Master thesis, M. Acc., Kasetsart University, Bangkok.

Jensen, M. C. (2002). Value maximization, stakeholder theory and the corporate objective function. **Business Ethics Quarterly**, 12(2), 235-256.

Jensen, M. and Meckling, W. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. **Journal of Financial Economics**, 3(4), 305-360.

Jian, Z. and Kurt. P. (2008). Current research questions on internal control over financial reporting under Sarbanes-Oxley. **The CPA Journal**, 78(2), 42-45.

Lee, T. and Stone, M. (1997). Economic agency and audit committees: Responsibilities and membership composition. **International Journal of Auditing**, 1(2), 97-116.

Loyphrom, S. (2015). **Compliance with the principles of good corporate governance 2012 of listed company on the Stock Exchange of Thailand: Responsibilities of the board**. Master thesis, M. Acc., Kasetsart University, Bangkok.

Moungkhieo, S. (2017). **The relationship between characteristics of listed companies and the assessment of compliance with the principle of good corporate governance 2012 in the role of stakeholders and the disclosure and transparency**. Master thesis, M. Acc., Kasetsart University, Bangkok.

NACD Blue Ribbon Commission on Audit Committees. (2000). **Report of the NACD blue ribbon commission on audit committees: A practical guide**. U.S.: National Association of Corporate.

Ouithavonying, A. (2015). **The relationship between audit committee characteristics and quality report of the audit committee of the listed companies in the Stock Exchange of Thailand**. Master thesis, M.Acc., Kasetsart University, Bangkok.

Panmaroeng, K. (2015). Factors affected on working capability and responsibility of audit committee of registered companies in the Stock Exchange of Thailand. **Journal of Business Administration the Association of Private Education Institutions of Thailand (APHEIT Journal)**, 21(1), 115-126.

Phetruen, W. (2561). Earnings management behavior and related factors. **Journal of Business Economics and Communications**, 13(1), 29-40.

Song J. and Windram, B. (2004). Benchmarking audit committee effectiveness in financial reporting. **International Journal of Auditing**, 8(3), 195-205.

Tengaumnuay, K. (2005). **The implementation and the effects of audit committee within the framework of corporate governance in Thailand**. Doctoral dissertation, D.CC., The University of Manchester, UK.

Tengaumnuay, K. (2012). The relationship between audit committee composition and the disclosure of the audit committee's operation of the listed companies both SET100 index and mai. **Journal of Accounting Profession**, 8(22), 20-37.

Tengaumnuay, K. and Stapleton, P. (2008). The role of the audit committee in Thailand: A mature monitor mechanism or an evolving process?. **Journal of Management and Governance**, 13(3), 131-161.

Thai Institute of Directors Association. (2006). **Corporate governance report of Thai listed companies - CGR**. Retrieved April 10, 2017, from http://thai-iod.com/imgUpload/file/CGR2006.pdf

The Stock Exchange of Thailand. (1999). **Best practice guidelines for audit committee**. Retrieved April 1, 2017, from https://www.set.or.th/dat/content/rule/th/BorJorRor2500_TH.pdf

The Stock Exchange of Thailand. (2010). **Audit committee handbook**. Retrieved April 1, 2017, from https://www.sec.or.th/TH/RaisingFunds/EquityDebt/Documents/AChandbook.pdf

The Stock Exchange of Thailand. (2014). **Listed company handbook**. Retrieved April 10, 2017, from https://www.set.or.th/th/regulations/supervision/files/SET_Manual_2014.pdf

The Stock Exchange of Thailand. (2018). **Companies / securities in focus**. Retrieved April 10, 2017, from https://www.set.or.th/set/companyprofile.do?ssoPageId=4&symbol=UP

Tricker, R. J. (1978). **The independent director: A study of the non-executive director and of the audit committee**. Croydon: Tolley Publishin